De Wete 14e jaargang nr. 3 (juli 1985) / Heemkundige Kring Walcheren (www.hkwalcheren.nl)

DE ABEELE

'Dien man, die nu zo haastig voort jaagt, zullen wij ongetwijfeld aan den Groote Abeele, met eene lange pijp in den mond en een glas in den hand, met zijn eenen been over het ander, stil en dartel zien zitten, met vóór het venster een vuurtest in een houten bak. Gebruikt men hier stooven, midden in den zomer?'

Op de gestelde vraag kwam spoedig antwoord, want nauwelijks waren die woorden gesproken 'of daar kwam een wandelaar langs het voetpad, sterk aan stappen, ontstak zijne pijp aan 't vuur en eischte wat brandewijn, om het zweet op te drogen. Dit vuur is een lokaas, voor liefhebbers van tabak en een gedenkteken, dat hier drooge en natte waaren te bekomen zijn. Dus behoeft men geen krans, noch kroon, noch opschrift, om zijne koopmanschappen te venten'.

Dit schreef ds Gargon, toen hij zijn Walcherse Arcadia samenstelde over De Abeele. Men kende in die tijd nog geen lucifers, zodat de pijp op die manier gemakkelijk aangestoken kon worden. Hoogstens had men een tondeldoos voor zichzelf ter beschikking.

Op regelmatige tijdstippen ging de Middelburgse bevolking in vroeger tijden in de zomermaanden in groten getale naar de naburige dorpen, om verpozing te zoeken. Men ging naar het zogenaamde 'Bosch van Sint Laurens' dat tot het slot Popkensburg behoorde, naar het Dorp Brigdamme of naar het Veerhuis aan het Sloe dat gemakkelijk in korte tijd te voet te bereiken was.

Had men een rijtuig ter beschikking, dan ging men wat verder, naar Domburg, Oostkapelle of Vrouwenpolder.Walcheren had in vroeger tijden vele pleisterplaatsen, waar na een rit per koets of paard, halt werd gehouden om zich te laven.

Ook de Abeele had zo'n pleisterplaats en de voornaamste herberg was daar 'La Belle Vue', die aan de in 1696 aangelegde Vlissingsche rijweg stond. De herberg had plaats voor 16 paarden. Ook de diligence van Middelburg naar Vlissingen stopte hier. Aan de overzijde van deze herberg stond de volksherberg 'De Zevenster', waar de gewone man zijn 'slokje' kwam halen, maar 'La Belle Vue' mocht de meer gegoeden tot de klantenkring rekenen. De rijke Middelburgse ingezetenen verpoosden zich op La Belle Vue.

Ging men te voet vanuit de stad, dan was men na een wandeling van een half uur via het lommerrijke voetpad en langs de diverse buitenplaatsen 'Zorgvrij', 'Gaternisse', Veldzicht', 'Welgelegen', 'De Parel', 'Eik en Linden', 'Tuinenburg', 'Rust na Onrust', 'Essenveld', 'Oostenburg', 'Poelwijk' en 'Engelenburg', bij de herberg. Er was bij de herberg een smaakvol ingerichte tuin. In het voor- en najaar was er echter een bezwaar, dat 'Den Abeele aankleefde' en dat was 'de vochtigheid van den tuin, in verband met de beplanting, de vrij onaangename togtwinden, waaraan men zich blootstelde, de verre afstand en het gemis van een toereikend aantal goedkope rijtuigen, zodat menigeen zich dan eerst in den aangenamen tuin ter neder zet, wanneer zijn lichaam vermoeid en uitwasemende is, waardoor voor hem de kans om ziek te worden grooter wordt'.

Kwam men met een paard, dan kon dit vastgezet worden aan een paal met een ring, alvorens men 'La Belle Vue' binnenging.

Hoe de naam De Abeele is ontstaan blijft duister. Bij de oudheidkundigen was

het geslacht der Edelen van den Abeele bekend. Een geleerd oudheidkundige vermoedde dat de naam afgeleid was van een oud woord Abel of bekwaam, zodat de Abeele zou beduiden het habiele of bewoonbare. Men twijfelt of de naam te maken heeft gehad met de 'Abeel-boom'.

Als men nu langs de Grote Abeele komt, blijkt de eertijds zo bekende uitspanning 'La Belle Vue' een bouwval te zijn, maar het bestaat nog wel.
Ook belangrijke families uit vroeger tijd ontvingen daar hun gasten of verwelkomden ze daar. Zo schreef de Middelburgse burgemeester Schorer in 1810 in zijn dagboek: 'mijn zoon en dogter kwamen van Parijs terug, toen wij aan de Abeele thee dronken. Alweer een zegen, die ik erkennen moet. Het is aangenaam, zijn betrekkingen na een afwezen van 8 weken weer te zien'.
Bij een bezoek aan Walcheren reed de keizerin Marie Louisse, prinses van Oostenrijk, keizerin van Frankrijk (de tweede echtgenote van Napoleon) te paard met haar gevolg over de Langeville, langs de Abeelse Zandweg, Abeele, weer naar Middelburg. Of zij 'gepleisterd' heeft in 'La Belle Vue' vermeldt de historie niet. (Men moet hierbij niet vergeten, dat het Kanaal door Walcheren er nog niet was. Red.).
Naast 'La Belle Vue' staat het oude herenhuis 'Huize Abeele', thans weer in bewoonbare staat gebracht.
Dit huis is eertijds bewoond geweest door het echtpaar Abeleven-Labberton. Mevrouw Abeleven kwam op tragische wijze om het leven in 1980 in haar huis 'De Gulden Garnaele' in Veere. Zij schreef in 1942 haar boek 'Zeeland vocht door', dat zich afspeelt in Huize Abeele. Zij schrijft over het echtpaar dat de hoofdrol in het boek speelt: 'Zij hooren bij elkaar en hun beider hart ligt in Abeele, dat kleine gehucht gelegen aan den schilderachtigen kronkelenden Ouden Vlissingschen Weg van Vlissingen naar Middelburg, dien ouden weg met zijn onmogelijke hobbelkeien, nog onder Napoleon gelegd. De boerinnen in de omgeving schudden hun hoofden en beweerden: 'Da duur nie lank, dat

De Wete 14e jaargang nr. 3 (juli 1985) / Heemkundige Kring Walcheren (www.hkwalcheren.nl)

ouwen ze vast en zeker nie uut ier op den Abeele, zukken jongen volk éé? Binnen veertien daegen bin ze weeral vort, je zà 't zie! Maar meneer en mevrouw van 't Witte Uus waren en bleven en bouwden er moeizaam aan hun bestaan'.
Onder de hiervoor genoemde buitenplaatsen werd ook Poelwijk genoemd. Poelwijk werd in 1852 bewoond door de Souburgse burgemeester A.J. van Teylingen. Er bestaat nog een overblijfsel van Poelwijk, dat in 1724 werd gebouwd. Hoewel de Abeele en de Veerseweg niets met elkaar gemeen hebben, blijkt dat in de gevel tussen de woningen Veerseweg 26 en 28, thans nog een gevelsteen ingemetseld is van Poelwijk. In de steen staat: I II DK Poelwijk anno 1724. Hoe die gevelsteen in een gevel terecht gekomen is van een huis aan de Veerseweg is niet duidelijk. Misschien is iemand van de Abeele, die de gevelsteen in zijn bezit had, verhuisd naar de Veerseweg of liet daar zijn huis bouwen en liet als herinnering de gevelsteen inmetselen. Was hij misschien tuinman op Poelwijk geweest? Wellicht zal dit raadsel niet opgelost worden; als u langs de Veerseweg komt, moet u maar eens op die gevelsteen letten.

Kijk, de haastige wandelaar, die zich op 'La Belle Vue' verpoosde, staat op, dooft zijn pijp en spoedt zich naar Middelburg, langs het lommerijke wandelpad, want het is al laat geworden. Hij moet Middelburg binnen zijn vóór de Vlissingse stadspoort bij het Vlissings Wagenplein gesloten wordt.
Op het einde der 18e eeuw en vooral in de daaropvolgende Franse tijd, is de aftakeling van vele buitenplaatsen begonnen.
Zo dichtte eens een Zeeuwse dichter:

In den verschroeiden binnenhof,
waar boos de bijen poozen,
ligt ingestort het poortje met
de spreuk in 't heraldiek gezet
versierd met stenen rozen.

De oude regels zijn verplet
in hunne tierlantijnen.
En over 't tuinpad, ruw doorkloofd,
liggen gebroken en onthoofd
mosgroene serafijnen.

De waap'nen van een oud geslacht
met namen en getallen
vizier en helm en hellebaard,
sinds eeuwen hoog hier opgebaard,
zijn eindlijk afgevallen.

Wees om 't verleden niet benard
begraven doen de dooden
de dooden hier - ons leven hoort
alleen dien Hof en Hemelpoort
vast boven zand en zoden.

mrt. 1985, J. Poppe